

Н. В. Кондратенко,
д-р філол. наук, проф.,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
професор кафедри прикладної лінгвістики
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9589-7716>

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ДЛЯ ОСВІТЯН І НАУКОВЦІВ У СВІТЛІ ЛІНГВОПЕРСОНОЛОГІЇ: МОВЛЕННЄВІ ЖАНРИ ІМІДЖОТВОРЕННЯ

У статті проаналізовано основні мовленнєві жанри дописів у соціальній мережі Facebook, що презентують персональний імідж науковців і викладачів. Мета дослідження — визначити та схарактеризувати особливості презентації професійного іміджу науковців та освітян у соціальних мережах в аспекті використання мовленнєвих жанрів. Об'єктом дослідження є вербальний контент мережевого дискурсу, а пред-метом дослідження — мовні засоби репрезентації мовної особистості в мережевому дискурсі. Матеріалом для аналізу послуговували відкриті персональні сторінки укра-їнських науковців і викладачів в соціальній мережі Facebook, зокрема актуальний вербальний контент за 2024 рік. Загалом проаналізовано понад 100 профілів укра-їнських науковців та освітян.

Доведено, що мовна особистість науковця та освітянина формується передусім у процесі професійної діяльності та соціалізації, а презентація її в соцмережах передбачає створення авторського контенту, активну участь у професійних спільнотах і взаємодію з колегами. Основною формою презентації професійного іміджу є персональна сторінка, що поєднує вербальний і невербальний контент. У межах вербального контенту основним засобом формування професійного іміджу є оригінальний допис, у якому виокремлено різні мовленнєві жанри. Найпоширенішими мовленнєвими жанрами, що представляють вербальний контент на персональній сторінці науковця та освітянина, є звіт та анонс. Обидва жанри належать до інформативних та покликані ознайомити громадськість з досягненнями та діяльністю автора контенту. Меншою мірою представлено ритуальні жанри (привітання, запрошення, подяку) та діалогічну взаємодію з колегами. Найменш частотним є аналітичний жанр, що має ознаки аргументативного дискурсу. Крім оригінальних дописів, у соцмережах науковці та освітяни, поширюють дописи інших користувачів, беруть участь як коментатори в обговоренні актуальних проблем, зокрема у межах профільних віртуальних спільнот.

Ключові слова: лінгвоперсоналогія, мовна особистість, професійний імідж, вербальний контент, мовленнєвий жанр, соціальна мережа.

N. V. Kondratenko,
ScD in Philology, Professor,
Odesa I. I. Mechnikov National University,
Department of Applied Linguistics
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9589-7716>

SOCIAL NETWORKS FOR EDUCATORS AND SCIENTISTS IN ASPECT OF LINGUIST PERSONOLOGY: SPEECH GENRES OF IMAGE CREATION

The article analyzes the main speech genres of posts on the Facebook social network that present the personal image of scientists and educators. The purpose of the research is to determine and characterize the peculiarities of the presentation of the professional image of scientists and educators in social networks in terms of the use of speech genres. The object of the research is the verbal content of the network discourse, and the subject of the research is the linguistic means of representing the linguistic personality in the network discourse. The material for the analysis was the open personal pages of Ukrainian scientists and educators in the Facebook, in particular the actual verbal content for the year 2024. In total, more than 100 profiles of Ukrainian scientists and educators were analyzed.

It is proven that the linguistic personality of a scientist and educator is formed primarily in the process of professional activity and socialization, and its presentation in social networks involves the creation of author's content, active participation in professional communities and interaction with colleagues. The main form of presentation of a professional image is a personal page that combines verbal and non-verbal content. Within the limits of verbal content, the main means of forming a professional image is an original post in which different speech genres are distinguished. The most common speech genres representing verbal content on the personal page of a scientist and educator are a report and an announcement. Both genres are informative and are designed to acquaint the public with the achievements and activities of the content author. Ritual genres and dialogic interaction with colleagues are represented to a lesser extent. The least frequent is the analytical genre, which has features of argumentative discourse. In addition to original posts, scientists and educators share other users' posts on social networks, participate as commentators in the discussion of current problems, in particular within the framework of specialized virtual communities.

Key words: linguistic personology, language personality, professional image, verbal content, speech genre, social network.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасне інформаційне суспільство вимагає від науковців та освітян зміни підходу не лише у викладанні та науковій діяльності (використання у роботі новітніх цифрових застосунків і штучного

інтелекту, залучення у світовий науковий простір, врахування індексів цитування та індексції наукових розвідок тощо), а й у презентації власного професійного іміджу. Популярним і поширеним шляхом презентації професійної діяльності та персонального бренду є соціальні мережі, серед яких науковий та освітянський контент переважно представлений у Facebook, Instagram, Tik-Tok, Twitter, YouTube, а до власне професійних соцмереж належить LinkedIn. Кожна з цих соцмереж має певні особливості, що визначають фокус її скерування від здебільшого іконографічного наповнення (світлина, відео, меми тощо) до домінування вербального компоненту (дописи і коментарі). Саме у соцмережах останнього типу релевантним стає комунікативний аспект персонального бренду, а науковці та освітяни презентують себе безпосередньо як мовні особистості. Останнім часом набули популярності різноманітні тренінги і вебінари щодо розроблення персонального іміджу (бренду, образу) педагога, викладача, вчителя і навіть науковця, що підтверджує актуальність цього напрямку діяльності та необхідність його наукового обґрунтування. Наповнення вербальним контентом персональних сторінок у соцмережах, створення профілів з метою репрезентації професійної діяльності, продукування навчального та наукового контенту тощо, — все це потребує ґрунтового осмислення. На нашу думку, теоретико-методологічними засадами формування та репрезентації персонального професійного іміджу науковця та освітянина має стати лінгвоперсоналогія і теорія мовної особистості, оскільки зміст і форма представлених у соцмережах текстів є однією з визначальних ознак фаховості. З огляду на це вербальний контент, наявний на персональних сторінках учених і викладачів, сприймається як компонент їхнього професійного іміджу.

Мета дослідження — визначити та схарактеризувати особливості презентації професійного іміджу науковців та освітян у соціальних мережах в аспекті використання мовленнєвих жанрів. Мета зумовила розв'язання таких **завдань**: окреслити поняття мовної особистості та її структури; проаналізувати основні концепції мовної особистості в аспекті лінгвоперсоналогії; виявити специфічні риси персонального бренду в соцмережах; кваліфікувати мовленнєві жанри, характерні для реалізації мовної особистості; дослідити мовний аспект репрезентації мовної особистості науковця та освітянина в соцмережах.

Об'єктом дослідження є вербальний контент мережевого дискурсу, а **предметом** дослідження — мовні засоби репрезентації мовної особистості в мережевому дискурсі.

Матеріалом для аналізу послуговували відкриті персональні сторінки українських науковців і викладачів в соціальній мережі Facebook, зокрема актуальний вербальний контент за 2024 рік. Загалом проаналізовано понад 100 профілів українських науковців та освітян.

Методи дослідження зумовлені поставленою метою і завданнями: використано методи спостереження, узагальнення та класифікації на етапі відбору фактичного матеріалу; залучено методи лінгвопрагматичного і дискурсивного аналізу задля

визначення жанрової специфіки тексту; методи лінгвостилістичного і компонентного аналізу використано для розгляду мовних особливостей мережевого дискурсу.

Ступінь розроблення проблеми в науці. Поняття мовної особистості належить до ґрунтовно опрацьованих в україністиці, зокрема потрактування цього терміна представлено в наукових розвідках Ф. Бацевича, І. Голубовської, С. Єрмоленко, А. Загнітка, Т. Космеди, О. Маленко, Л. Мацько, Т. Папіш, О. Селіванової, О. Семеног, Л. Струганець та ін. Теоретико-методологічні засади вивчення мовної особистості в українському мовознавстві окреслено в лінгвістичному термінологічному словнику, де її витлумачено як «поєднання в особі мовця його мовної компетенції, прагнення до творчого самовираження, вільного, автоматичного здійснення різнобічної мовної діяльності» [13, с. 93]. Основні концепції мовної особистості представлені у працях І. Голубовської [2], Л. Струганець [11] та в лінгводидактичному аспекті в колективній монографії за редакцією І. Пасічника [7]. Загалом інтерпретація цього поняття стосується переважно не сутнісних, а структурних компонентів: «мовною особистістю називають закріплений переважно в лексичній системі базовий національно-культурний прототип носія певної мови, щось на кшталт «семантичного фоторобота», який складається на основі світоглядних інтенцій, ціннісних пріоритетів і поведінкових реакцій, зафіксованих у словнику — особистість словникова, або етносемантична» [3, с. 64].

При цьому важливо наголосити на тому, що мовознавці висвітлюють окремо мовну особистість вченого, науковця (В. Борисов, Л. Кравець, О. Маленко, Л. Мацько, А. Романченко та ін.) та мовну особистість освітянина (М. Вашуленко, С. Омельчук, М. Пентиліук, О. Семеног, Г. Труба та ін.). Науковець постає переважно як елітарна мовна особистість, а в центрі уваги дослідників — науковий доробок учених, зокрема ідіостиль науковця, комунікативна взаємодія з іншими дослідниками в полемічному дискурсі, вияви мовної особистості в науковому стилі тощо. Ґрунтовний аналіз елітарної мовної особистості представлений у науковій розвідці А. Романченко [8]. На думку В. Борисова, мовна особистість «сучасного науковця — це явище багаторівневе, різнопланове, при її вивченні слід ураховувати як власне лінгвальні, так і екстралінгвальні фактори. Мовна особистість як реципієнт, інтерпретатор, автор наукового тексту на основі старого знання формує нове, презентує систему власних наукових преференцій» [1, с. 134]. Здебільшого мовну особистість науковця потрактовують як елітарну, зосереджуючись на лінгвостилістичних параметрах створених ним текстів, тобто вивчення «мовної особистості науковця нерозривно пов'язане з розумінням мети й ознак наукового стилю та індивідуальної дискурсивної манери автора-ученого» [6, с. 88]. Натомість мовна особистість освітянина (педагога, вчителя, викладача) представлена насамперед у лінгводидактичних наукових розвідках, що передбачає аналіз не стільки результативної фази (створеного інтелектуального продукту), а безпосереднього діяльній стадії: «слід акцентувати насамперед такі рівні його дискурсивної реалізації: ґрунтовність і глибина знань, оригінальність і сміливість наукового мовомислення, лінгвокреативність (на протигагу шаблонності) у

творенні власного тексту, наявність ідіостильових маркерів, добір відповідної термінології» [6, с. 89]. На думку Г. Труби, «мовна особистість освітянина в цифровому вимірі надзвичайно складний комплекс специфічних мовних здібностей, комунікативних навичок та професійної ідентичності, які проявляються в контексті використання цифрових технологій у навчанні та спілкуванні. А одним із ключових аспектів дослідження є вивчення впливу цифрового середовища на формування та розвиток мовної особистості, зміни комунікаційних практик, використання нових медіаформатів, поширення соціальних мереж та інших онлайн-платформ, які створюють нові виклики та можливості для мовної освіти» [12, с. 345]. Вважаємо, що актуальним серед цих параметрів, однаковою мірою релевантним і для науковців, і для освітян, є просування власного професійного іміджу за посередництва соціальних мереж.

Викладення основного дослідження. Дослідники виокремлюють «два основні підходи до вивчення мовної особистості — лінгвокультурологічний та лінгводидактичний» [6, с. 85]. Здебільшого лінгвокультурологічний підхід залучають для вивчення специфіки і структури мовної особистості загалом, а лінгводидактичний — переважно для аналізу комунікативної діяльності педагогів. В обох випадках доцільно говорити про поняття мовної особистості як про формування засадничого поняття лінгвоперсонології. А. Загнітко наголошує: «Персонотексти мовної особистості утворюють цілісність із відповідними часовими зрізами, за якими можна встановити: а) еволюцію мовно-мовленнєвої інтелектуалізації мовної особистості з диференціюванням етапних індивідуацій; б) закономірності поглиблення відбиття позамовної дійсності; в) диференціювання комунікативно настановних та експресивно-естетичних реалізацій; г) інтенсифікацію психолого-інтенційного ефекту; д) збільшення конотативно-смыслового тла тощо» [4, с. 108]. Для дослідження мовної особистості науковців та освітян релевантними є обидва підходи, оскільки сучасні викладачі переважно одночасно є і науковцями.

В аспекті теорії мовної особистості актуалізовано індивідуальні, колективні, соціальні чинники її формування, оскільки «знання й уявлення про довкілля утворюють єдину систему поглядів, свого роду колективну філософію, яка прищеплюється кожному носію мови і регулює його поведінку» [5, с. 37–38]. Зважаючи на це, нормативний аспект мовної поведінки є дуже важливим для мовної особистості загалом, а для науковця та освітянина зокрема. Вербальний контент, представлений на персональних сторінках учених і викладачів, повинен насамперед відповідати нормам українського правопису і не містити помилок. Науковці та освітяни в соцмережах демонструють публічну позицію, власний професійний імідж, що зближує їх з медійними персонами, тобто соціальні мережі стають «платформою, де мовна особистість стає відомою та знаковою для масової аудиторії» [10, с. 90].

Важливість просування професійного іміджу в соцмережах для науковців та освітян зумовлена як загальною віртуалізацією професійного спілкування, так і розвитком інформаційних технологій: «Глобалізація і розвиток сучасних технологій спричинили виникнення нового типу комунікації і цілком своєрідного тексту,

сформувавши новий тип особистості — віртуальної, чий параметри і специфіка детермінуються технічними особливостями мережі, які принципово спростили процедуру обігу інформації, знизилися витрати на це, розширивши когнітивні й комунікативні можливості особистості (здобуття нової (об'єктивної) інформації, індивідуальне творення інфопростору безвідносно до часопростору)» [12, с. 349–350]. Серед цих напрямів розвитку мовної особистості ми зупинимося на формуванні віртуального іміджу науковця та освітянина в соцмережах на прикладі мережі Facebook.

Представлення професійного іміджу в соцмережі Facebook передбачає, по-перше, наповнення персональної сторінки, по-друге, участь у професійних спільнотах; по-третє, активне коментування. Основну увагу потрібно приділити персональному контенту, що є своєрідною визитівкою мовної особистості. Основним засобом самопрезентації є створення оригінального контенту, тобто авторських дописів. Розглянемо основні мовленнєві жанри контенту, представлені на персональних сторінках науковців та освітян.

1. **Звіт** — виклад актуальних подій, що відбулися у професійному житті (наукові конференції, захисти наукових робіт, іспити і заліки, поточні заняття тощо), напр.: *Ще один день роботи в якості голови державної екзаменаційної комісії в Ужгородському національному університеті. Була тривога, і було тривожно... Але студенти (сьогодні ще студенти) потішили знаннями* (<https://www.facebook.com/lara.kravets>, 20.06.2024); *Нове бачення фразеології античного походження в лінгвокультурологічному аспекті сьогодні репрезентовано в кандидатській дисертації Р. В. Луканинець (наук. керівник — проф. Наталія Венжинович). Мав честь разом із проф. Коваленко Н. Д. сьогодні опонувати. Цікавий аналіз, цікаве обговорення, важлива фахова дискусія* (<https://www.facebook.com/dm.sizonov>, 06.06.2024). Цей мовленнєвий жанр є найпоширенішим: віртуалізація професійного спілкування потребує своєрідного електронного звітування, зважаючи на потребу в оприлюдненні результатів праці. Навіть органи контролю (наприклад, під час акредитації) звертають увагу на подання інформації про події з професійного життя в соцмережах.

На персональних сторінках мовленнєвий жанр звіту зазнає певних трансформацій. Передусім це стосується актуалізації аксіологічного компоненту: події представлено в позитивно оцінному вимірі з наголошенням на ролі в них автора тексту, напр.: *Дорогі мої друзі, маю на 2 обласному етапі конкурсі «Вчитель року 2024» 4 місце. Дякую, що підтримували мене упродовж цього марафону. Ваші слова, повідомлення, віртуальні та реальні об'єми дуже мене надихали* (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100013182856378>, 16.02.2024). Також до цієї групи уналежнюємо таку трансформацію жанру звіту, як репрезентація власних досягнень: участь у програмах стажування, сертифікатних програмах, різноманітних заходах, що відзначають учасників сертифікатами і дипломами, напр.: *Завершився конкурс «Освітня перлина Одеси». Моя методична розробка «Інтелектуальні вікторини як складова виховних заходів» зайняла 2 місце. Дякую міському департаменту освіти за можливість поділитися з колегами власними розробками!* (<https://www.facebook.com/>

profile.php?id=100001870091312, 27.05.2024). У такому випадку, крім власне текстової частини допису, обов'язково наявні світлини сертифікатів, грамот і дипломів.

2. **Анонс** — запрошення наукової та освітянської спільноти до участі у заходах, до яких дотичний автор допису. Зміст і структура анонсу підпорядковані загальним правилам створення прес-релізу: так званої «перегорнутої піраміди» (на початку стисло подається вся важлива інформація, що деталізується в наступних абзацах за принципом від більш важливої до менш важливої), напр.: *10 липня (ср) о 15:30 в бібліотеці Грушевського (Троїцька 49/51) буду вести лекцію «Павло Тичина: геній чи зрадник, міністр чи поет?» «Ще до того, як колись він міністром став, Павло Тичина жив і кохав...» (с). Поет, від «Сонячних кларнетів» якого «пофарбована дудка» зосталась — чи він дійсно був зрадником, чи просто мав трагічну долю? Які взаємини мав з «Розстріляним відродженням» та Шістдесятниками, як вижив та що писав? Про це і ще багато іншого поговоримо на заході, а також почитаємо вірші. Вхід вільний, буду рада бачити* (<https://www.facebook.com/kate.bogdanova.568><https://www.facebook.com/zhenya.yurash>, 03.07.2024). У таких випадках йдеться про інформування про події, у яких автор безпосередньо бере участь або є організатором. Це свідчить про його активну діяльність та характеризує напрям діяльності, а також уможливорює «занурення» у професійний контекст.

Мовленнєвий жанр анонсу реалізований у соцмережах як вияв інформаційних жанрів: мовець повідомляє певну інформацію читачам. Проте для формування іміджу науковця та освітянина є важливим як вибір цієї інформації, так і її дотичність до загального контенту сторінки, напр.: *Зазвичай моя стрічка про суто професійне. Але сьогодні, у День батька, відступаю від правил. Це пост привітання та вдячності моєму татові, Валентину Андрійовичу Сминтині. Ти навчив мене усьому, що зараз робить мене конкурентною у моїй професії, хоча я, на відміну тебе-фізика, є «ліриком». Це твої принципи: шукай та впроваджуй нове, будь на крок попереду мейнстріма, завжди лови можливості для саморозвитку. Саме завдяки їм ти найдовше в історії нашого університету був успішним ректором, плідно керував кафедрою, створив свою наукову школу* (<https://www.facebook.com/olena.smyntyna>, 16.06.2024). Якщо метою надання інформації є самопрезентація, то контент здебільшого має стосуватися професійної діяльності. У жодному разі це не означає, що події особистого життя не потрібно висвітлювати на персональних сторінках: навпаки, створення цілісного, гармонійного образу науковця та освітянина передбачає комплексний підхід. Поєднання професійного з особистісним має відбуватися виважено та різноманітно, напр.: *Як думаєте, хто краще знає, як обробляти дані проєктних завдань UniDive? Міжнародні фахівці? Може, вітчизняний професор, що ловить залишки інтернету на балконі під час балістичної загрози? А ось і ні. Краще знає провідний Kim Вченого — Парадигма* (<https://www.facebook.com/rusudan.makhachashvili>, 02.07.2024). Коло зацікавлень, активний відпочинок, допомога ЗСУ, участь у культурному житті міста та країни тощо, — це все «оживляє» професійний імідж, дає змогу усунути його шаблонність, схематичність і штучність.

3. Аналітика та роздуми є виявом аргументативного дискурсу, поєданого з дискурсом соцмереж. Міркування авторів переважно стосуються сфери професійних зацікавлень, проте визначальною ознакою таких дописів є їхня дискусійність та полемічність: автор задає тему для обговорення, виокремлює проблему або ставить запитання до читачів, напр.: *Так сталося, що майже водночас мені надіслали статті на реєр-review три фахові закордонні видання. Дві статті виявилися цікавими і професійними, але одна до болю знайома — такі друкуються і пишуться саме в Україні. Тема, яка з матеріалом не має точок дотику, матеріал — збірка різножанрових матеріалів, що вкупі називається «романом». Цитати на пів сторінки кожна, точніше колаж із цитат, публіцистика, пафос, і повне нерозуміння, як пишуться наукові статті. Але стаття подана до фахового закордонного видання. Про війну. Україномовна (журнал приймає різними мовами). Мені цікаво — на що сподівається автор, подаючи таку статтю?* (<https://www.facebook.com/tamara.hundorova>, 29.05.2024). Здебільшого чітко актуалізовано авторську позицію та сформульовано його думку, а читачів запрошено до висловлення згоди чи незгоди, напр.: *Зараз на конференції у Варшаві. Панельна дискусія про силу і слабкість Заходу. На неї запросили члена українського парламенту Олега Дунду, який виступав (до речі, непогано)... російською мовою! Невже на всю Верховну Раду немає жодного перекладача?!* (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100004650213748>, 02.07.2024). Звідси наявність риторичних та відкритих питань, експліцитна діалогічність, навіть певна провокативність таких дописів. На нашу думку, аналітика здебільшого й уможлиблює презентацію професійного іміджу на персональній сторінці науковців та освітян.

В аналітичних дописах автор наводить покликання, цитує авторитетні джерела, вказує на аргументи, тобто демонструє свій рівень професійної підготовки: *«Docendo discimus», — писав Сенека Молодший ще в неронівські часи Люцилію Молодшому. Справді, навчаючи когось, навчаєшся сам. Фраза, що стала сентенцією, аж так актуальна, що нині її обирають як провідну ідею навчальні заклади всього світу. Навчаючи, покращуєш свої комунікативні навички й набуваєш професійного досвіду* (<https://www.facebook.com/alla.romanchenko.94>, 10.02.2024). Загалом цей жанр максимально наблизений до блогу, у якому фахівець ділиться порадами та рекомендаціями, обговорює актуальні проблеми, аргументує свою точку зору. Утім, у проаналізованому матеріалі саме аналітичний мовленнєвий жанр представлений обмежено.

4. Діалогічна та полілогічна взаємодія представлена жанрами покликань і хештегів на профілі інших освітян і науковців, з якими автор співпрацює. Персональний імідж у цьому випадку є невід'ємним від професійної спільноти: «Торкаючись питання соціального аспекту вказаного об'єкта дослідження, необхідно наголосити на тому, що основним засобом перетворення індивіда в мовну особистість є його соціалізація, яка охоплює такі моменти: 1) процес включення людини в певні соціальні відношення, у результаті чого мовна особистість є певним чином реалізацією культурно-історичного знання суспільства; 2) активна мовленнєво-мисленнєва діяльність за нормами і законами етномовної культури; 3) процес засвоєння законів соціальної

психології народу» [9, с. 118]. Основною рисою таких дописів є наведення переліків колег, співпраця з якими є важливою для автора, напр.: *Наукова бібліотека і Кафедра української мови і літератури СумДПУ імені А. С. Макаренка нещодавно отримали цінний подарунок від українських філологів Харківського НПУ імені Г. С. Сковороди. Дорошенко С. І. Словник-довідник лінгвістичних термінів юного мовознавця. Х., 2024. 400 с. (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100010446093840>, 21.03.2024).* Зазначення інституцій, прізвиськ та імен колег, наукових або освітніх осередків створює ефект співприсутності та комунікативної взаємодії в межах допису. Така співпраця може бути вказана в дописі через відповідні позначки на гіперпокликання на профілі колег, напр.: *Надзвичайно актуальний та цікавий краєзнавчо-профорієнтаційний проєкт-ініціатива В'ячеслав Кушнір. Такі креативні ідеї особливо необхідні в наш час. Захоплені учні, цікаві питання до лекторки Ольга Чінена, коментарі, спогади, обійми та підтримка наших випускників, які тепер вчителюють — все це додає оптимізму та сил в нашому русі до Перемоги!* (<https://www.facebook.com/nataliia.petrova.7>, 01.05.2024). У такому разі покликання веде на відповідну персональну сторінку іншого користувача соцмережі. Лінк подають як гіперпокликання активного типу: *Завдяки Olena Chebaniuk знайшла свою стару статтю про запозичення, побачила, що проблема орфографічного вибору не зникла (і не могла зникнути). Пошукла віднайдену статтю на academia.edu раптом кому знадобиться* © (<https://www.facebook.com/galina.yavorska>, 01.06.2024). Завдяки налаштуванням соцмережі зазначені колеги або інституції не лише представлені у форматі співпраці, а й актуалізовані як користувачі соцмережі.

5. **Ритуальні мовленнєві жанри** є виявом фатичної комунікації та представлені комплексом текстів, серед яких основними є привітання, запрошення та подяка. Інші типи ритуальної комунікації теж мають місце в дискурсі соцмереж, проте саме ці є найчастотнішими. Так, на персональних сторінках наявні привітання як із загальними святковими подіями (державні, релігійні свята, урочисті події), так й індивідуальними, напр.: *З Днем вишиванки! Усвідомлення ідентичності, збереження її — це вже є Перемога!* (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100004020324720>, 16.05.2024); *Журналістика — це не тільки свято тих, хто у професії чи вчить журналістів. Журналістика — це свято всіх, хто проживає в інформаційному просторі! Мирних нам новин!* (<https://www.facebook.com/navalna>, 06.06.2024). Як і в будь-якій персональній комунікації на персональний імідж позитивно працює активне долучення до привітань інших користувачів, а також представлені привітання з Днем народження та особистісними досягненнями на персональних сторінках науковців та освітан. У межах привітань функціонує і мовленнєвий жанр побажання.

До поширених ритуальних мовленнєвих жанрів уналежнюємо і подяку, напр.: *Днями отримав чудову книгу — «Словник-довідник лінгвістичних термінів юного мовознавця» авторства професора Сергія Дорошенка. Пам'ятаю дві розмови з автором про цей словник, кожна з яких і сьогодні добре пам'ятна. Автор був у пошуків пошуках, міркуваннях, як правильно донести до юного дослідника складні*

та надскладні речі. Гортаючи видання, можна з упевненістю сказати: авторо-ві вдалося це зробити. На жаль, автор за життя не зміг повністю завершити свій словник. Велика подяка харківським колегам, які підготували й оприлюднили «Словник-довідник лінгвістичних термінів юного мовознавця» авторства професора Сергія Дорошенка. Слово науковця й сьогодні промовлятиме до юних мовознавців. Щира подяка Костянтин Голобородько Олена Маленко (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100011080033815>, 08.06.2024). У цьому прикладі адресатів подяки зазначено за допомогою гіперпосилання, проте вони можуть бути представлені і як безпосереднє звернення у формі звертання.

До ритуальних жанрів належить і поширене з анонсах запрошення, напр.: *ША-НОВНІ АБІТУРІЄНТИ! В ОНУ імені І. І. Мечникова новий факультет — ЗАПРОШУЄМО ВАС!* (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100014158471934>, 02.07.2024). У такий спосіб автор часто супроводжує перепост чужої інформації, додаючи власний вербальний контент. Також у поодиноких випадках зафіксовано мовленнєвий жанр некролог, що має місце у випадку смерті відомих науковців або викладачів.

Наведена типологія мовленнєвих жанрів є відкритою, а використання у текстах різних жанрів має дифузний характер. Часто поєднують звіти з подяками, анонси із аналітикою тощо. Такий жанровий синкретизм, на нашу думку, загалом характерний для дискурсу соціальних мереж, напр.: *У стрічці Фейсбука часто натрапляю на «філософічний» вислів «Будь як погода! Їй абсолютно байдуже, подобаєшся ти їй чи ні...». Гарний алгоритм! Майже стовідсоткова можливість заміни ключових іменника і дієслова. Наприклад: «Будь як горілка! Їй абсолютно байдуже, вип'єш ти її чи ні...». Або: «Будь як сусідка Валерія! Їй абсолютно байдуже, є в тебе стаття в Скопусі чи ні...». Р. С. Усім друзям продуктивної творчої середи! Будьте як вареники з вишнями 😊* (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100025478693143>, 26.06.2024). У цьому дописі має місце аналітика з інформуванням, а також побажання, адресоване читачам дописувача.

Крім оригінальних текстів, на персональних сторінках поширено розміщення актуальних дописів інших користувачів, тобто перепости. У такому разі рекомендовано супроводжувати представлений контент власними коментарями і вступом.

Висновки і перспективи дослідження. Мовна особистість науковця та освітянина формується передусім у процесі професійної діяльності та соціалізації, а презентація її в соцмережах передбачає створення авторського контенту, активну участь у професійних спільнотах і взаємодію з колегами. Основною формою презентації професійного іміджу є персональна сторінка, що поєднує вербальний і невербальний контент. У межах вербального контенту основним засобом формування професійного іміджу є оригінальний допис, у якому виокремлено різні мовленнєві жанри. Найпоширенішими мовленнєвими жанрами, що представляють вербальний контент на персональній сторінці науковця та освітянина, є звіт та анонс. Обидва жанри належать до інформативних та покликані ознайомити громадськість з досягненнями та діяльністю автора контенту. Меншою мірою представлено ритуальні

жанри (привітання, запрошення, подяку) та діалогічну взаємодію з колегами. Найменш частотним є аналітичний жанр, що має ознаки аргументативного дискурсу. Крім оригінальних дописів, у соцмережах науковці та освітяни, поширюють дописи інших користувачів, беруть участь як коментатори в обговоренні актуальних проблем, зокрема у межах профільних віртуальних спільнот. Аналіз таких форм самопрезентації становить перспективу нашого дослідження.

Література

1. Борисов В. А. Мовна особистість ученого в синхронному науковому дискурсі. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство). 2014. Вип. 5. С. 131–136.
2. Голубовська І. О. Мовна особистість як лінгвокультурний феномен. *Studia Linguistica*. 2008. Вип. 1. С. 25–33.
3. Данилюк І. Теоретичні засади і методи лінгвоперсонології. *Лінгвістичні студії*. 2016. Вип. 31. С. 63–66.
4. Заєнітко А. П. Теорія лінгвоперсонології : монографія. Вінниця : Нілан-Лтд, 2017. 136 с.
5. Кравець Л. В. Мовна особистість сучасного українського науково-педагогічного простору. 2014. С. 37–42. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/6953/1/Kravec.pdf>
6. Маленко О. О., Борисов А. В. Мовна особистість в освітньому дискурсі: персоналізація в умовах інституційності. *Studia Neofilologiczne. Rozprawy Językoznawcze*. 2023. № 19. С. 81–94.
7. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / за заг. ред. І. Д. Пасічника; редкол. О. А. Вісич, Х. М. Карповець, З. В. Столяр. Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 270 с.
8. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти : монографія. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019. 541 с.
9. Романченко А. П. Мовна особистість як інтердисциплінарний об'єкт досліджень. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна. 2015. Вип. 58. С. 117–119.
10. Рудюк Л. О. Мовна особистість у сфері масмедіа: наукова інтерпретація та характерні ознаки. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2020. Вип. 40. С. 86–98.
11. Струганець Л. В. Поняття «мовна особистість» в україністиці. *Культура слова*. 2012. Вип. 77. С. 127–133.
12. Труба Г. М. Особливості реалізації мовної особистості освітянина в інформаційному суспільстві. *Записки з українського мовознавства*. 2023. Вип. 30. С. 339–352.
13. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001. 224 с.

References

1. Borysov, V. A. (2014), *Movna osobystist uchenoho v synkhronnomu naukovomu dyskursi* [Linguistic personality of a scientist in synchronous scientific discourse]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova* [Scientific journal of the NPU named after M.P. Drahomanova]. Seriiia 8. Filolohichni nauky (movoznavstvo i literaturoznavstvo) [Series 8. Philological sciences (linguistics and literary studies)], №. 5, p. 131–136. [in Ukrainian].
2. Holubovska, I. O. (2008), *Movna osobystist yak linhvokulturnyi fenomen* [Linguistic personality as a linguistic and cultural phenomenon]. *Studia Linguistica*. №. 1, s. 25–33. [in Ukrainian].
3. Danyliuk, I. (2016), *Teoretychni zasady i metody linhvopersonolohii* [Theoretical foundations and methods of linguistic personology]. *Linhvistychni studii* [Linguistic studies], №. 31, s. 63–66. [in Ukrainian].
4. Zahnitko, A. P. (2017), *Teoriia linhvopersonolohii: monohrafiia* [The theory of linguistic personology: a monograph]. Vinnytsia: Nilan-Ltd. [in Ukrainian].
5. Kravets, L. V. (2014), *Movna osobystist suchasnoho ukrainskoho naukovopedagogichnoho prostoru* [Linguistic personality of the modern Ukrainian scientific and pedagogical space], s. 37–42. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/6953/1/Kravec.pdf> [in Ukrainian].
6. Malenko, O. O., Borysov A. V. (2023), *Movna osobystist v osvithnomu dyskursi: personalizatsiia v umovakh instytutsiinosti* [Linguistic personality in educational discourse: personalization in conditions of institutionality], *Studia Neofilologiczne. Rozprawy Językoznawcze*, № 19, s. 81–94. [in Ukrainian].
7. *Movna osobystist v osvithnomu prostori: monohrafiia* [Linguistic personality in the educational space: monograph] (2021) / za zah. red. I. D. Pasichnyka; redkol. O. A. Visych, Kh. M. Karpovets, Z. V. Stoliar. Ostroh : Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». [in Ukrainian].
8. Romanchenko, A. P. (2019), *Elitarna movna osobystist u prostori naukovoho dyskursu: komunikatyvni aspekty : monohrafiia* [Elite language personality in the space of scientific discourse: communicative aspects: monograph]. Odesa: Odeskyi natsionalnyi universytet imeni I. I. Mechnykova. [in Ukrainian].
9. Romanchenko, A. P. (2015.) *Movna osobystist yak interdystsyplinarnyi ob'iekt doslidzhen* [Linguistic personality as an interdisciplinary object of research]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia : Filolohichna* [Scientific notes of the National University «Ostroh Academy». Series: Philological], №. 58, s. 117–119. [in Ukrainian].
10. Rudiuk, L. O. (2020), *Movna osobystist u sferi masmedia: naukova interpretatsiia ta kharakterni oznaky* [Linguistic personality in the field of mass media: scientific interpretation and characteristic features], *Aktualni problemy ukrainskoi linhvistyky: teoriia i praktyka* [Actual problems of Ukrainian linguistics: theory and practice], №. 40, s. 86–98. [in Ukrainian].

11. Struhanets L. V. (2012), Poniattia «movna osobystist» v ukrainistytsi [The concept of «linguistic personality» in Ukrainian studies], *Kultura slova [Word culture]*, №. 77, s. 127–133. [in Ukrainian].
12. Truba, H. M. (2023), Osoblyvosti realizatsii movnoi osobystosti osvitanynna v informatsiinomu suspilstvi [Peculiarities of the realization of the language personality of an educator in the information society], *Zapysky z ukrainskoho movoznavstva [Notes on Ukrainian Linguistics]*, №. 30, s. 339–352. [in Ukrainian].
13. Ukrainska mova. Korotkyi tлумachnyi slovnyk lnhvistychnykh terminiv [Ukrainian language. A short explanatory dictionary of linguistic terms.] (2001). Za red. S. Yermolenko. Kyiv: Lybid. 224 s. [in Ukrainian].

* * *